

STORTINGET

Representantforslag 83 S

(2021–2022)

fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Hans Andreas Limi, Silje Hjemdal, Bengt Rune Strifeldt, Carl I. Hagen og Christian Tybring-Gjedde

Dokument 8:83 S (2021–2022)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Hans Andreas Limi, Silje Hjemdal, Bengt Rune Strifeldt, Carl I. Hagen og Christian Tybring-Gjedde om å nedsette en uavhengig bistandskommisjon

Til Stortinget

Bakgrunn

En prosent av Norges BNI, om lag 40 mrd. kroner, går hvert år til bistandsformål. Fra 1960 til 2020 har Norge gitt 687,1 mrd. kroner i bistand, og mer enn halvparten av dette har blitt utbetalt de ti siste årene. Fra 2010 til 2020 ga Norge hele 362,9 mrd. kroner. Norge ligger på verdenstoppen i antall bistandskroner per innbygger.

Disse midlene fordeles bredt utover land, formål og mottakere. Utenriksdepartementet rapporterte at i 2020 fikk 86 land bistand fra Norge. I tillegg mottar hele 143 land bistand fra norskstøttede fond gjennom Verdensbanken, ifølge Riksrevisjonen (Dokument 3:4 (2021–2022)).

Blant formålene som det i dag bevilges bistandsmidler til, er helse, utdanning, humanitær bistand, klima og miljø, sårbare grupper, sivilsamfunn, matsikkerhet, menneskerettigheter, likestilling og hav. Regjeringen Støre har varslet at den vil prioritere seks satsingsområder i utviklingspolitikken: klima og fornybar energi, kamp mot sult og matsikkerhet, kamp mot ulikhet, humanitær nødhjelp, å styrke kvinners rett til å bestemme over egen kropp og bekjempelse av smittsomme sykdommer.

Norske bistandsmidler har mange ulike mottakere. Det var om lag 3 000 avtaler i 2021, en reduksjon fra 7 000 i 2013. Som et ledd i konsentrasjonen av bistand går nå mer enn halvparten av midlene til multilaterale organisasjoner og fond. Men det er verdt å merke seg at disse igjen fordeles fra de multilaterale mottakerne til organisasjoner og aktører på landnivå. De administrative merkostnadene ved den multilaterale bistanden er ukjente, men kan være betydelige, jf. Riksrevisjonen (Dokument 3:4 (2021–2022)).

Store pengemengder fordelt over et stort antall mottakere, formål og land fører til at det er vanskelig å holde oversikt over effekter og resultater. Det kan også føre til at bistanden fragmenteres, noe som kan gi høyere kostnader, og som kan undergrave mottakerlandenes eierskap til bistandsprosjektene. Mye penger i omløp kan føre til økt korrupsjon. Man har også sett fremvekst av en bistandsbransje, også kalt «bistandsindustrien», som ansetter tusenvis av bistandsarbeidere. Noen av disse har svært lukrative lønnsvilkår.

Norsk bistand har mottatt kritikk i flere tematiske gjennomganger. Den nyeste rapporten fra Riksrevisjonen (Dokument 3:4 (2021–2022)) konkluderer med at støtten som gis gjennom Verdensbankens fond, ikke nødvendigvis bidrar til å nå norske utviklingspolitiske mål på en effektiv måte. Riksrevisjonens undersøkelse av utdanningsbistand (Dokument 3:10 (2018–2019)) fant at bistandsforvaltningen ikke har nok relevant og pålitelig informasjon om resultatene av bistanden til utdanningsformål. Riksrevisjonens undersøkelse av bistand til godt styresett og antikorrupsjon i utvalgte samarbeidsland (Dokument 3:9 (2014–2015)) konkluderte med at denne typen bistand var preget av mangelfull planlegging og oppfølging og dårlig måloppnåelse. NOU 2016: 8 En god alliert – Norge i Afghanistan 2001–

2014 konkluderer med at i forhold til de enorme bistandssummene som har vært brukt på Afghanistan i den undersøkte perioden, er resultatene heller svake. En evaluering av norsk bistand til Sør-Sudan fra 2020 fant blant annet at Norge manglet en overordnet strategi, og at effekten av bistanden var «variabel».

Til tross for de store pengemengdene og den krasse kritikken mot sider av norsk bistand som jevnlig fremføres, har det ikke vært en helhetlig gjennomgang av norske bistandsmidler eller en uavhengig vurdering av bistandens innretning, prioriteringer og nivå.

Forslagsstillerne mener derfor at det er på tide å sette ned en uavhengig, ekstern bistandskommisjon. Kommisjonen skal vurdere hvilke bistandspolitiske veivalg og prioriteringer Norge kan ta for best å sikre at norske bistandsmidler får ønsket effekt, og hvordan man best kan sikre at norske skattepenger brukes på en mest mulig effektiv måte for å nå bistandspolitiske mål.

Blant temaene som en bistandskommisjon bør vurdere, er hvorvidt bistanden i dag gir tilstrekkelige resul-

tater i forhold til ressursinnsats, om dagens målsettinger er hensiktsmessige, hva slags bistand som virker best og dårligst, hvordan bistanden best kan bekjempe korrupsjon, og om resultatoppfølging, evaluering og rapportering er tilstrekkelig ivaretatt. Det er naturlig at kommisjonen gir anbefalinger om hensiktsmessig bistandsnivå, innretning og satsingsområder.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

for s l a g:

Stortinget ber regjeringen nedsette en uavhengig bistandskommisjon. Forslag til kommisjonens mandat og sammensetning legges frem for Stortinget i forkant av nedsettelsen.

1. februar 2022

Sylvi Listhaug

Hans Andreas Limi

Silje Hjemdal

Bengt Rune Strifeldt

Carl I. Hagen

Christian Tybring-Gjedde